

PATVIRTINTA
Kauno lopšelio-darželio „Bitutė“
direktoriaus
2022 m. rugsėjo 1 d.
įsakymu Nr. V-54

VAIKŲ MAITINIMO ORGANIZAVIMO KAUNO LOPŠELYJE–DARŽELYJE „BITUTĖ“ TVARKOS APRAŠAS

I BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kauno lopšelio-darželio „Bitutė“ maitinimo organizavimo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) reglamentuoja ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vaikų maitinimo organizavimo tvarką.

2. Aprašo tikslas – užtikrinti sveikatai palankią vaikų mitybą, maisto saugą ir geriausią kokybę, patenkinti vaikų maisto medžiagų fiziologinius poreikius, ugdyti sveikos mitybos įgūdžius.

3. Vaikų maitinimas organizuojamas vadovaujantis patvirtintais Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos higienos normomis, Kauno miesto savivaldybės sprendimais ir kitais teisės aktais, taip pat šiuo Tvarkos aprašu, reglamentuojančiu vaikų maitinimo organizavimą įstaigoje

II. SĄVOKOS IR JŲ APIBRĖŽIMAI

4. Šiame Tvarkos apraše vartojamos sąvokos ir jų apibrėžimai:

4.1. cukrūs – monosacharidai ir disacharidai, esantys maisto produkte;

4.2. greitai gendantis maisto produktas – šviežias, atvėsintas arba sušaldytas maisto produktas, kuriam laikyti ir vežti reikalinga tam tikra temperatūra, kurioje jis išlieka saugus vartoti;

4.3. iš dalies hidrinti (iš dalies sukietinti, iš dalies hidrogenizuoti) augaliniai riebalai – skysti augaliniai aliejai, hidrinimo proceso metu paversti pusiau kietais;

4.4. patiekalas – paprastai vienoje lėkštėje patiekiamas vartoti šaltas ar šiltas maistas;

4.5. pridėtiniai cukrūs – gėrimo ar patiekalo gamybos metu įdėta sacharozė, fruktozė, gliukozė, gliukozės sirupas, fruktozės sirupas, gliukozės-fruktozės sirupas ir kitų formų monosacharidai ir disacharidai, taip pat cukrūs, esantys įdėtame meduje, sirupuose, vaisių sultyse ir vaisių sulčių koncentratuose;

4.6. pritaikytas maitinimas – maitinimas, kuris užtikrina tam tikro sveikatos sutrikimo (alergija tam tikriems maisto produktams, virškinimo sistemos ligos ar remisinės jų būklės ir kt.) nulemtą, asmens individualių maisto medžiagų ir energijos poreikių patenkinimą, parenkant toleruojamus maisto produktus, jų gamybos būdą, konsistenciją ir valgymo režimą, ir yra raštiškai rekomenduojamas gydytojo;

4.7. šiltas maistas – maistas, patiekiamas kaip karštas patiekalas, iki patiekimo vartoti laikomas ne žemesnėje kaip +68 °C temperatūroje;

4.8. tausojantis patiekalas – maistas, pagamintas maistines savybes tausojančiu gamybos būdu: virtas vandenyje ar garuose, troškintas, pagamintas konvekciniame krosnelėje, keptas įvyniojus popieriuje ar folijoje. Tausojantiems patiekalams nepriskiriami tarkuotų bulvių patiekalai;

4.9. šaltas užkandis – maisto produktas ar šaltas patiekalas, neįtrauktas į valgiaraštį;

4.10. maisto davinys – lengvai paruošiami arba paruošti vartoti maisto produktai ar patiekalai, kurie išduodami tam tikram laikotarpiui pagal sveikatos apsaugos ministro nustatytas vidutines rekomenduojamas porcijos normas ir yra supakuoti, kad būtų galima saugiai nešti, vežti ar kitaip transportuoti;

4.11. valgiaraštis – rengiamas ne mažiau 15 (penkiolikos) dienų numatomų patiekti vartoti maisto produktų ir patiekalų sąrašas;

4.12. valgiaraštis – reikalavimas – rengiamas vienos dienos valgiaraštis – reikalavimas, pagal lopšelio – darželio direktoriaus patvirtintą valgiaraščio planą, kuriame surašomas tikslus valgančiųjų skaičius;

4.13. RVASVT – rizikos veiksnių analizė ir svarbieji valdymo taškai;

4.14. informacinė sistema „VALGA“ (toliau – IS „Valga“) – ugdymo įstaigų maitinimo administravimo informacinė sistema, kurios funkcijos yra: tvarkyti ir kaupti maisto produktų grupių, technologinių kortelių, valgiaraščių, valgiaraščių – reikalavimų, maisto produktų sandėlio apskaitos duomenis, atlikti duomenų analizę ir formuoti ataskaitas.

4.15. Kitos Tvarkos apraše nurodytos sąvokos suprantamos taip, kaip apibrėžtos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymo V-964 „Dėl vaikų maitinimo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ aktualiose redakcijose.

III. VAIKŲ MAITINIMO ORGANIZAVIMO BENDRIEJI REIKALAVIMAI

5. Lopšelio-darželio direktorius atsako už vaikų maitinimo organizavimą ir SAM patvirtinto maitinimo organizavimo tvarkos aprašo nuostatų įgyvendinimą.

6. Lopšelio-darželio vaikų maitinimo organizavimo procese dalyvauja lopšelio-darželio direktorius, Kauno miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro maitinimo organizavimo skyriaus, maitinimo organizavimo specialistas ir visuomenės sveikatos specialistas, kiti įstaigos darbuotojai: sandėlininkas, virėjos, grupių mokytojų padėjėjos, grupių mokytojos:

6.1. lopšelio-darželio direktorius nustato vaikų maitinimo organizavimo tvarką, tvirtina valgiaraštį ir valgiaraštį – reikalavimą, patiekalų receptūras ir gamybos technologinius aprašymus, atsako už RVASVT sistemos įdiegimą, jos vykdymo kontrolę ir kt.;

6.2. maitinimo organizavimo specialisto pagrindinės funkcijos: sudaro valgiaraščius naudodamas IS „VALGA“, taip pat pritaikyto maitinimo valgiaraščius pagal vaiko atstovų pateiktą prašymą ir vaiko sveikatos pažymą, nemokamo maitinimo valgiaraščius, organizuoja maisto davinių išdavimą, kai nustatyta tvarka negalima užtikrinti nemokamą maitinimą gaunančių vaikų maitinimo, rengia patiekalų receptūras ir gamybos technologinius aprašymus, juos teikia tvirtinti direktoriui, tikrina savikontrolės žurnalų pildymą ir kt.;

6.3. visuomenės sveikatos specialisto pagrindinės funkcijos: atlieka maisto išdavimo iš virtuvės ir maisto pateikimo vaikams priežiūrą, vadovaujantis SAM patvirtintu maitinimo organizavimo tvarkos aprašu, stebi vaikų maitinimo procesą maisto patiekimo vietoje ir kt.;

6.4. sandėlininko pagrindinės funkcijos: užsako iš tiekėjų, su kuriais sudarytos sutartys, maisto produktus, juos priima ir tikrina jų kiekius, kainą, kokybę, realizacijos laiką, atitikimą maisto higienos reikalavimams, išduoda produktus virtuvei pagal planuojamą asmenų skaičių, vykdo maisto produktų gavimo iš tiekėjų ir atidavimo virtuvei apskaitą IS „VALGA“ ir maisto sandėlyje, laikosi maisto produktų sandėliavimo reikalavimų ir kt.

7. Sudarant sutartis dėl maisto produktų tiekimo, maisto produktų tiekimo sutartyse numatyta atsakomybė už maisto produktų, neatitinkančių Tvarkos aprašo reikalavimų, tiekimą, taip pat maisto produktų tiekimo sąlygos karantino, ekstremalios situacijos, ekstremalaus įvykio ar įvykio laikotarpiu ir kai vaikui skirtas mokymas namuose. Sutartys nesudaromos su į „Nepatikimų maisto tvarkymo subjektų sąrašą“, skelbiamą Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos interneto svetainėje, įtrauktais maitinimo paslaugų teikėjais.

8. Vaikų maitinimas organizuojamas laikantis maisto saugos ir maisto tvarkymo reikalavimų, nustatytų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymo Nr. V-964 „Dėl vaikų maitinimo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ aktualiose redakcijose ir kituose teisės aktuose, sudarant sąlygas kiekvienam vaikui pavalgyti prie švaraus stalo.

9. Maitinimai skirstomi į pusryčius, pietus ir vakarienę. Pusryčiams vaikas turi gauti 20 – 25 proc., pietums – 30 – 35 proc., vakarienei – 20 – 25 proc. rekomenduojamo paros maisto raciono kaloringumo, nustatyto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 1999 m. lapkričio 25 d. įsakyme Nr. 510 „Dėl Rekomenduojamų paros maistinių medžiagų ir energijos normų tvirtinimo“, jei tokie maitinimai numatyti valgiaraščiuose.

10. Vaikams maitinti rekomenduojami šie maisto produktai: daržovės, vaisiai, uogos ir jų patiekalai; grūdiniai (viso grūdo gaminiai, kruopų produktai, duonos gaminiai); ankštinės daržovės; pienas ir pieno produktai (rauginti pieno gaminiai, po rauginimo termiškai neapdoroti); kiaušiniai; liesa mėsa (neužšaldyta); žuvis ir jos produktai (neužšaldyti); aliejai; turi būti mažiau vartojama gyvūninės kilmės riebalų: kur įmanoma, riebi mėsa ir mėsos gaminiai turi būti keičiami liesa mėsa, paukštiena, žuvimi ar ankštinėmis daržovėmis; geriamasis vanduo. Maisto davinius sudaryti rekomenduojami maisto produktai: daržovės; vaisiai; grūdiniai (viso grūdo gaminiai, kruopos, kruopų produktai, duonos gaminiai ir kt.); ankštinės daržovės; pienas ir pieno produktai (rauginti pieno gaminiai, po rauginimo termiškai neapdoroti); kiaušiniai; riešutai; liesa mėsa; žuvis ir jos produktai; aliejai; sultys; sriubos; geriamasis vanduo.

11. Vaikų maitinimui lopšelyje-darželyje draudžiamos šios maisto produktų grupės: bulvių, kukurūzų ar kitokie traškučiai, kiti riebaluose virti, skrudinti ar spraginti gaminiai; saldainiai; šokoladas ir šokolado gaminiai; valgomieji ledai; pieno produktai ir konditerijos gaminiai su glajumi, glaistu, šokoladu ar kremu; kramtomoji guma; gazuoti gėrimai; energiniai gėrimai; nealkoholinis alus, sidras ir vynas; gėrimai ir maisto produktai, pagaminti iš (arba kurių sudėtyje yra) kavamedžio pupelių kavos ar jų ekstrakto; cikorijos, gilių ar grūdų gėrimai (kavos pakaitalai); kisieliai; sultinių, padažų koncentratai; padažai su spirgučiais; šaltai, karštai, mažai rūkyti mėsos gaminiai ir mėsos gaminiai, kurių gamyboje buvo naudojamos rūkymo kvapiosios medžiagos, rūkyta žuvis; konservuoti mėsos ir žuvies gaminiai; strimelė, pagauta Baltijos jūroje; nepramoninės gamybos konservuoti gaminiai; mechaniškai atskirta mėsa, žuvis ir maisto produktai, į kurių sudėtį įeina mechaniškai atskirta mėsa ar žuvis; subproduktai ir jų gaminiai (išskyrus liežuvius ir kepenis); džiūvėsėliuose volioti ar džiūvėsėliais pabarstyti kepti mėsos, paukštienos ir žuvies gaminiai; maisto papildai; maisto produktai, pagaminti iš genetiškai modifikuotų organizmų (toliau – GMO), arba maisto produktai, į kurių sudėtį įeina GMO; maisto produktai, į kurių sudėtį įeina iš dalies hidrinti augaliniai riebalai.

12. Patiekalų gaminimo ir patiekimo reikalavimai:

12.1. patiekiamas šiltas maistas gaminamas ir patiekiamas tą pačią kalendorinę dieną;

12.2. patiekiamas maistas yra kokybiškas ir įvairus;

12.3. pirmenybė teikiama maistines savybes tausojantiems patiekalų gamybos būdams, draudžiamas maisto pervirimas, perkepimas, prideginimas;

- 12.4. gaminant maistą nenaudojami prieskonių mišiniai, kurių sudėtyje yra maisto priedų;
- 12.5. kiekvieną dieną patiekama daržovių ir vaisių (rekomenduojama sezoninių, šviežių);
- 12.6. kiekvieną dieną patiekiamas patiekalas iš augalinės kilmės maisto produktų;
- 12.7. daržovių (išskyrus bulves) ar vaisių garnyras sudaro ne mažiau kaip 1/3 patiekalo svorio;
- 12.8. jei patiekalui gaminti naudojama malta mėsa ar žuvis ir virtuvėje yra sąlygos ją sumalti, ji malama patiekalo gamavimo dieną;
- 12.9. tas pats patiekalas nėra tiekiamas dažniau nei kartą per savaitę, išskyrus gėrimus, garnyrus ir šaltus užkandžius (reikalavimas netaikomas pritaikyto maitinimo valgiaraščiams);
- 12.10. karštas pietų patiekalas yra iš daug baltymų turinčių produktų (mėsa, paukštiena, žuvis, kiaušiniai, ankštinės daržovės, pienas ir pieno produktai) ir angliavandenių turinčių produktų. Su karštu patiekalu patiekiamas daržovių (išskyrus bulves) ar vaisių garnyras. Reikalavimas netaikomas patiekalams iš augalinės kilmės maisto produktų;
- 12.11. valgymo metu ant stalų nėra padėta druskos, cukraus, pipirų, garstyčių;
- 12.12. pienas ir kiti gėrimai vaikams neteikiami šalti, rekomenduojama temperatūra ne žemesnė kaip 15° C;
- 12.13. atsižvelgiama į sezoniškumą, keičiant patiekalus ar jų žaliavas šviežiais (pvz., raugintų kopūstų sriubą į šviežių kopūstų sriubą, burokėlių sriubą į šaltibarščius ir pan.).
13. Lopšelyje-darželyje sudarytos higieniškos sąlygos nemokamai atsigerti geriamojo vandens (kambario temperatūros, pvz., pilstomo iš geriamajam vandeniui skirtų indų), net jei vaikai nemaitinami. Vandeniui atsigerti naudojamos asmeninio naudojimo stiklinaitės ar puodukai.
14. Nenaudojami susidėvėję, įskilusiais, apdaužytais kraštais indai, aliumininiai įrankiai, vienkartiniai indai bei įrankiai.
15. Lopšelyje-darželyje vaikų priėmimo-nusirengimo patalpoje, matomoje vietoje yra skelbiama:
- 15.1. einamosios savaitės valgiaraščiai (nurodant visus patiekalus ir gėrimus);
- 15.2. maisto pasirinkimo piramidės, maisto produktų ženklinimo simboliu „Rakto skylutė“ plakatai ar kita sveiką mitybą skatinanti informacija (gali būti grupės patalpoje);
- 15.3. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nemokamos telefono linijos numeris (skambinti maitinimo organizavimo klausimais).
16. Lopšelio-darželio interneto svetainėje skelbiama vieša prieiga: Tvarkos aprašas, juridinis ar fizinis asmuo, teikiantis maisto produktų tiekimo paslaugas, valgiaraščiai.
17. Lopšelis-darželis dalyvauja Vaisių ir daržovių bei pieno ir pieno produktų vartojimo skatinimo vaikų ugdymo įstaigose programoje, finansuojamose Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšomis.
18. Lopšelyje-darželyje nereklamuojami maisto produktai, išvardyti atitinkamai Tvarkos aprašo 11 punkte.

IV. MAITINIMO ORGANIZAVIMAS

19. Vaikų nuo 1,6 m. iki 7 metų amžiaus maitinimo organizavimas:
- 19.1. vaikai maitinami ne rečiau kaip kas 3,5 val. pagal valgiaraščius nustatytu maitinimo grafiku.
- Trijų maitinimų maisto išdavimo grafikas:
- Pusryčiai – nuo 8.33 val. iki 8.42 val.;
- Pietūs – nuo 12.03val. iki 12.12 val.;

Vakarienė – 15:33 iki 15:42 val.

19.2. maisto atsiėmimo grafikai, su kuriais supažindintos grupių mokytojų padėjėjos ir virtuvės darbuotojai, yra iškabinami informaciniame stende prie virtuvės;

19.3. atskiri valgiaraščiai sudaromi 1 – 3 ir 4 – 7 metų vaikams ir nemokamo maitinimo (priešmokyklinukams) valgiaraštis

19.4. 80 proc. vaikams patiekiamų patiekalų yra tausojantys patiekalai;

19.5. pritaikytas maitinimas organizuojamas atsižvelgiant į tėvų (globėjų) pateiktus prašymus ir gydytojo raštiškus nurodymus (Forma Nr.027 – 1/a);

19.6. jei pritaikyto maitinimo patiekalų lopšelio-darželio virtuvėje pagaminti nėra galimybių, vaikai, kuriems skirtas pritaikytas maitinimas, gali būti maitinami tą dieną savo iš namų atneštu maistu. Iš namų atneštas maistas laikomas ir patiekiamas tinkamos temperatūros;

19.7. jei vaiko atstovai pagal įstatymą vaikui įdeda maisto papildomai, įdėtas maistas turi atitikti Tvarkos aprašo 10 ir 11 punkto reikalavimus;

19.8. lopšelis-darželis Kauno miesto savivaldybės nustatyta tvarka organizuoja nemokamą priešmokyklinio amžiaus vaikų maitinimą (nemokami pietūs), nevertinant šeimos pajamų;

19.9. nemokamas priešmokyklinio amžiaus vaikų maitinimas yra skiriamas nuo sekančios dienos, kai gaunamas Kauno miesto savivaldybės administracijos socialinės paramos skyriaus sprendimas dėl socialinės paramos mokiniui skyrimo;

19.10. atsakingas darbuotojas (raštvėdė) kiekvieną rytą iki 9.00 val. surenka duomenis apie valgančius vaikus ir nemokamą maitinimą gaunančius priešmokyklinio amžiaus vaikus ir šią informaciją perduoda maitinimo organizavimo specialistas, virtuvės darbuotojoms.

20. Tėvai (globėjai):

20.1. turi teisę pasirinkti maitinimų skaičių, pateikiant prašymą lopšelio- darželio direktoriui;

20.2. apie planuojamus kito mėnesio maitinimų pakeitimus privaloma informuoti iki einamo mėnesio priešpaskutinės darbo dienos elektroniniu paštu ldbitute50@gmail.com lopšelio-darželio direktorių;

20.3. atsisakyti maitinimo paslaugų, jeigu vaikas įstaigoje praleidžia ne ilgiau kaip 4 valandas per dieną;

20.4. jeigu vaikas nevalgo pusryčių ar vakarienės, jį privaloma atvesti ar pasiimti iš grupės po/iki vaikų maitinimosi laiko;

20.5. tą pačią dieną iki 9.00 val. informuoti grupės mokytojus, jei vaikas dėl ligos ar kitų priežasčių neatvyksta į darželį;

20.6. grupių mokytojos į el. dienyną kiekvieną rytą vaikus surašo iki 9.00 val. ir el. dienynas užrakinamas.

20.7. lopšelio-darželio darbuotojams yra sudaromos sąlygos valgyti įstaigoje pietus. Darbuotojai teikia prašymą lopšelio-darželio direktoriui.

V. VAIKŲ MAITINIMO VALGIARAŠČIŲ SUDARYMO REIKALAVIMAI

21. Vaikų maitinimo valgiaraščiai sudaromi atsižvelgiant į rekomenduojamas paros energijos ir maistinių medžiagų normas vaikams, nustatytas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro bei į vaikų buvimo įstaigoje trukmę. Valgiaraščių energinė ir maistinė vertė nuo normų gali nukrypti ne daugiau nei penkis procentus.

22. Lopšelyje-darželyje valgiaraščiai sudaromi ne mažiau kaip 15 darbo dienų laikotarpiui. Valgiaraščio tituliniam lape nurodomas įstaigos pavadinimas, darbo laikas, maitinamų vaikų amžius, taip pat nurodomos savaitės dienos, kiekvieno vaikų maitinimo laikas. Visi valgiaraščio lapai sunumeruojami (išskyrus titulinį) ir patvirtinami vadovo parašu ir spaudu.

23. Kauno lopšelio-darželio „Bitutė“ valgiaraščiuose nurodomi pusryčiams, pietums, vakarienei patiekiami patiekalai, patiekalų kiekiai (g), maistinė (baltymai, riebalai, angliavandeniai (g) ir energinė vertė (kcal), taip pat kiekvienos dienos vidutinė maistinė (baltymai, riebalai, angliavandeniai (g) ir energinė vertė (kcal).

24. Lopšelio-darželio valgiaraščiuose nurodomi patiekiami patiekalai, patiekalų kiekiai (g). Valgiaraščiuose nurodytų patiekalų receptūros ir gamybos technologiniuose aprašymuose nurodomi naudojami maisto produktai, jų sudėtis, bruto ir neto kiekiai (g), gamybos būdas (virimas vandenyje ar garuose, kepimas ir pan.) ir trukmė.

25. Atskiri valgiaraščiai sudaromi 1–3 ir 4–7 metų vaikams, mišraus amžiaus grupių valgiaraščiai sudaromi vadovaujantis tik 4–7 metų vaikams rekomenduojamomis paros normomis. Valgiaraščiai sudaryti, vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu patvirtinta tvarka, suderinti su atsakinga teritorine visuomenės sveikatos priežiūros institucija.

26. Atliekant nereikšmingus keitimus, t.y. pakeitus vieną maisto produktą tos pačios maisto produktų grupės kitu maisto produktu, kai mitybinė vertė nepablogėja, o energetinė vertė pasikeičia ne daugiau kaip dešimt procentų, valgiaraščiai pakartotinai nederinami.

27. Produktų ir prekių ženklavimo žymos ir etiketės saugomos ne mažiau kaip 1 savaitę nuo jų suvartojimo dienos.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

28. Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas sveikatos priežiūrą lopšelyje-darželyje, vertina vaikų maitinimo organizavimo atitiktį Tvarkos aprašo reikalavimams ir Kauno miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro direktoriaus nustatyti tvarkai. Ne rečiau kaip kartą per dvi savaites pildo Valgiaraščių ir vaikų maitinimo atitikties patikrinimo žurnalą. Nustatęs neatitikimų, juos užregistruoja Valgiaraščių ir vaikų maitinimo atitikties patikrinimo žurnale ir nedelsdamas raštu apie tai informuoja lopšelio-darželio direktorių.

29. Valgiaraščių ir vaikų maitinimo atitikties patikrinimo žurnalas lopšelyje-darželyje saugomas dvejus metus.
